

Beden Eğitimi ve Sporda Fair Play Çalışmalarının İncelenmesi

Bu çalışma, 5-6 Ocak 2023 tarihinde "4.Uluslararası 5 Ocak Sosyal ve Beşeri Bilimler Kongresinde" sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Neşe Genç [Sorumlu Yazar]

Ziyapaşa Ortaokulu, nssnmz_@hotmail.com

Halit ŞEN

Kastamonu Spor Lisesi, hlt4881903@gmail.com

Sedat TURUNÇ

Samandağ Şaban Kahil Sürmeli Ortaokulu, badmtn79@gmail.com

Makale Geliş Tarihi: 14.11.2023

Makale Kabul Tarihi: 28.12.2023

Makale Yayın Tarihi: 31.12.2023

ÖZET

Amaç: Sporun ahlaki değerleri, sporun tarihsel geçmişiyle bağlantılıdır. "Fair play" terimi, spor etiğinde önemli bir yer tutar ve adil rekabeti vurgular. Fair play kavramı, sporun adalet, şeffaflık ve dürüstlük temelinde gerçekleşmesini sağlamaktadır. Çalışmada, uluslararası yazında fair play çalışmaların beden eğitimi ve spor kapsamında bibliyometrik analiz yöntemine göre incelenmesi amaçlanmıştır. **Materyal & Metot:** Bu amaç doğrultusunda 10 Kasım 2022 tarihinde Scopus veri tabanında başlık, özet ve anahtar kelimeler sınırlaması kullanılarak 1916 – 2022 yılları arasında yer alan 709 çalışma bibliyometrik göstergeler açısından incelenerek kategorize edilmiştir. Bibliyometrik analizi gerçekleştirmek ve verileri görselleştirmek amacıyla "VOSviewer" yazılımında "ortak yazarlık" ve "birlikte bulunma" analizleri yapılmıştır. **Bulgular:** Gerçekleştirilen bibliyografik analiz sonucunda, konu ile ilgili en fazla çalışmanın 2022 yılında yayınlanmış olduğu, "Teoriya / Praktika Fizicheskoy Kultury" dergisinin en fazla çalışmaya yer veren kaynak olduğu, Amerika Birleşik Devletleri'nin 173 çalışmayla en çok yayın yapan ülke olduğu ve Türkiye'nin fair play kavramı ile yapılan çalışmalarda 16 yayın ile diğer ülkelerin gerisinde kaldığı (13. Sırada) görülmüştür. Ağ haritası incelendiğinde en fazla kullanılan anahtar kelimelerin "fair play", "Sport" ve "Sportmanship" olduğu ortaya çıkmıştır. Son olarak ülke ve kurum iş birliğinde bağlantı gücü en yüksek ülkenin Amerika Birleşik Devletleri ve kurumun ise 24 alıntı 14 bağlantı gücü ile "McMaster University Hamilton" olduğu belirlenmiştir. **Sonuç:** Çalışma sonucunda elde edilen verilerin, fair play kavramına yönelik araştırmaların mevcut durumunun belirlenmesini sağlayarak gelecekte yapılacak çalışma alanları için öneriler sunarak bir kılavuz niteliğinde olması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi, Bibliyometri, Fair Play, Spor, Vosviewer

Examination of Fair Play Studies in Physical Education And Sports

ABSTRACT

Purpose: The ethical values of sports are intertwined with its historical legacy. The term "fair play" holds a significant position in sports ethics, emphasizing equitable competition. The concept of fair play ensures that sports take place on the basis of justice, transparency, and honesty. The study aimed to examine fair play initiatives within the scope of physical education and sports through bibliometric analysis in the international literature. **Material & Method:** For this objective, 709 studies published between 1916 and 2022 were analyzed and classified in terms of bibliometric indicators in the Scopus database on November 10, 2022, using the title, abstract, and keyword limitations. "Co-authorship" and "Co-occurrence" analyses were performed in the "VOSviewer" software to perform the bibliometric analysis and view the results. **Findings:** As a result of the bibliographic analysis, it was found that the most studies on the subject were published in 2022, "Teoriya / Praktika Fizicheskoy Kultury" magazine was the source that included the most studies, the United States was the country that published the most studies with 173 studies and It was observed that Turkey fell behind other countries (ranked 13th) with 16 publications in studies conducted with the concept of fair play. When the network map was examined, it was revealed that the most used keywords were "fair play", "Sport" and "Sportmanship". Ultimately, it has been determined that the country with the highest connection power in country and institution cooperation is the United States of America, and the institution is "McMaster University Hamilton," with 24 citation 14 bonding strength. **Result:** The evidence collected as a result of the study is intended to serve as a guide by providing suggestions for future study areas by determining the current state of research on the concept of fair play.

Keywords: Physical Education, Bibliometrics, Fair Play, Sports, Vosviewer

GİRİŞ

Beden eğitimi ve spor, bireylerin hayatlarının farklı alanlarına katkıda bulunan önemli bir toplumsal etkinliği simgelemektedir. Bireylerin fiziksel sağlıklarını korumalarına yardımcı olmanın yanı sıra zihinsel ve duygusal gelişimlerine de katkı sağlamaktadır. Ayrıca takım çalışması, liderlik becerileri ve fair play gibi önemli sosyal yetenekleri kazandırma potansiyeline de sahiptir (Renson, 2009; Sağın ve Akbuğa, 2019). Sporun farklı yönlerini etkileyen birçok kişi, yani sporcular, antrenörler, öğretmenler, hakemler, seyirciler, taraftarlar, yöneticiler ve medya gibi tüm paydaşlar, sporun bütünlüğünü ve ahlaki değerlerini koruma görevini taşımaktadırlar. Bu bütünlük, özellikle fair play gibi ahlaki değerlere saygı gösterildiğinde sağlanabilir. Fair play, sporun etik kurallarını ve sportif rekabetin adil ve saygılı bir şekilde yürütülmesini teşvik eden bir kavramdır (Mcnamee ve Jones, 1999). Fair playin çeşitli yorumları mevcut olsa da (Loland, 2002), genel olarak rekabette dürüstlüğü ve asaleti yansıtan bir davranış biçimi olarak nitelendirilir (Serrano-Durá, Molina ve Martínez-Baena, 2021).

Ahlaki değerlerin beden eğitimi ve sporun ayrılmaz bir parçası olduğu kabul edilir ve gençler için karakter gelişimi, toplumsal entegrasyon, ahlaki gelişim, yetişkin yaşamına hazırlık gibi bir dizi olumlu etkiler sunar (Molina, 2003). Ancak, sporun içinde rekabet, kazanma isteği ve ahlaki değerlere saygı gibi olumlu yönlerin yanı sıra, hile, ayrımcılık, dışlama, alay etme, şiddet, diğer insanlara saygısızlık ve sadece kazanmaya yönelik takıntı gibi olumsuz yönler de bulunabilir. Bu nedenle, beden eğitimi ve sporun ahlaki eğitimdeki rolünü anlamak ve bu olumlu yönleri vurgulamak, spor alanındaki paydaşlar için büyük önem taşımaktadır. Modern sporda bireysel ve takım hedeflerine ulaşmayı amaçlayan davranışların ana düzenleyicileri oyunun kurallarıdır. Oyun kuralları, bir spor müsabakasında karşılıklı kişilerarası ilişkilerin en düşük (teknik) düzenleme düzeyidir. Ne yazık ki, oyunun açık kurallarına ve bu kuralların belirli bir yarışmaya girmenin temeli olarak rakip taraflarca kabul edileceği beklentisine rağmen, bunların bilinçli ihlali günümüz dünyasında çok sık gözlemlenen bir olgudur (Vargas-Mendoza vd., 2018).

Fair play sadece sportif boyutta değerlendirilmemelidir. Ayrıca günlük yaşamın bir parçası olarak sporcuların sosyal hayatlarında arzu edilen tüm davranışları da içermektedir (Culpan, 2019). Saygı, dostluk, takım ruhu, adil rekabet, dopingsiz spor, yazılı ve yazılı olmayan kurallara saygı, eşitlik, bütünlük, dayanışma, hoşgörü, özen, mükemmellik ve neşe gibi tutumlar hem deneyimlenebilen hem de sahada ve saha dışında öğrenilebilen fair playin yapı taşlarıdır (Görgüt ve Güzel, 2023). Günümüzde fair play karşıtı tutumların yükselişi, fair play

ve onunla ilişkili değerlerin beden eğitimi ve spor yoluyla öğretilmesinin önemini ortaya çıkarmaktadır. Okullarda yaşanan güncel zorbalık, şiddet içeren sanal oyunların öğrenci davranışları üzerindeki olumsuz etkileri, karşıdakini daha az anlama ve bunun sonucunda ortaya çıkan benmerkezci yaklaşım, okul ortamında ciddi eylem gerektirmektedir. Alınacak önlemlerin başında tarih boyunca görülen sporun ahlak ve karakter geliştirme aracı olarak kullanılması yer almaktadır. Spor aracılığıyla öğrenilen değerler yaşamın her alanına aktarılmaktadır (Hideg, 2022).

Fair play ve sportmenlik, genellikle karıştırılan ancak ayırt edici özelliklere sahip olan iki ayrı kavramdır (Hideg, 2021). Zsolt'a (1983) göre sportmenlik yapan kişi yazılı ve yazılı olmayan ahlaki kural ve normları temsil eder, kimseyi kandırmaz ve başkalarına karşı haksız yollara başvurmaz. Vallerand, Briere, Blanshard ve Provencher'in (1997) tanımına göre sportmenlik, kurallara, hakemlere, sosyal normlara ve rakibe saygı göstermenin yanı sıra spora bağlılık ve spora katılımı ilişkili olumsuz davranışların göreceli eksikliğidir. Sportmenlik kavramı, Antik Olimpiyatlardan günümüz modern sporlarına kadar sporun ayrılmaz bir parçası olmuştur. Bu kavram, sporculuk davranışını ifade eder ve sporcular arasında, takım arkadaşları arasında, rakipler arasında ve spor organizatörleri ile diğer katılımcılar arasında saygıyı vurgulamaktadır (Elendu ve Dennis, 2017). Sportmenlik, sporcuların başarıya ulaşırken adalet, dürüstlük ve kurallara saygı konusundaki kararlılıklarını sürdürmelerini vurgulamaktadır. Sporun temel taşı olan bu kavram, sporcuların sadece kazanmaya odaklanmak yerine aynı zamanda saygılı ve ahlaki bir şekilde rekabet etmelerini teşvik etmektedir. Sportmenlik, sporun sadece fiziksel başarıları değil, aynı zamanda karakter gelişimini de hedeflediği bir önemli değerdir (Özsarı, Kara, Çetin ve Kara, 2023).

Beden eğitimi ve spor alanında fair play çalışmalarının ve bu konuda yapılacak bibliyometrik araştırmaların büyük bir önemi bulunmaktadır. Fair play kavramı sporun etik ve ahlaki yönünü vurgulamaktadır. Ayrıca toplumsal bir düzeyde pozitif davranışların geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle, fair play çalışmaları, sporun etik temellerini güçlendirmek ve sporcuları etik değerlere sahip bireyler olarak yetiştirmek için hayati bir rol oynamaktadır. Bibliyometrik çalışmalar ise bu önemli konunun bilimsel anlamda incelenmesine olanak tanımaktadır. Bibliyometrik çalışmalar, fair play kavramının geçmişten günümüze nasıl geliştiğini, farklı spor türlerinde nasıl uygulandığını ve bu alandaki araştırmaların nasıl ilerlediğini değerlendirebilir.

MATERYAL & METOT

Çalışmada, Scopus veri tabanında beden eğitimi ve spor ile fair play kavramlarının bir arada kullanıldığı araştırmaların incelenmesi amacıyla bibliyometrik araştırma yöntemi kullanılmaktadır. Tranfield, Denyer ve Smart, (2003) sistematik literatür incelemeleri için sonuçların planlanması, yürütülmesi ve raporlanması / yayınlanması olmak üzere üç aşamaya dayalı bir tasarım önermektedir. İnceleme yapılırken bu metodoloji takip edilmiştir. Bibliyometrik araştırmalarda, başlıca veri kaynakları, Science Citation Index (SCI), Social Science Citation Index (SSCI) ve Arts & Humanities Citation Index (A&HCI) gibi uluslararası bilimsel atıf indeksleridir. Bu indekslere ve içerdikleri yayınların tüm materyallerine Scopus veri tabanı aracılığıyla erişim sağlamak mümkündür. Çalışmada, Elsevier'e ait olan ve öne çıkan bibliyometrik veri tabanlarından biri olan Scopus tercih edilmiştir. Scopus, sağlık bilimleri, yaşam bilimleri, fizik bilimleri, sosyal bilimler gibi geniş bir multidisipliner alandaki 69 milyonun üzerinde kaydı içeren bir veri tabanıdır. Potansiyel insan hatalarını en aza indirebilme özelliği nedeniyle, bibliyometrik analizlerde tek bir veri tabanının kullanılması önerilmektedir (Donthu, Kumar, Mukherjee, Pandey ve Lim, 2021). Sonuç olarak Scopus veri tabanı, mevcut çalışmanın bibliyometrik analizleri için uygun bulunmuştur. Bu bağlamda, veriler 1916-2022 yılları arasında yayımlanan ve Scopus veri tabanında yer alan beden eğitimi ve spor ile fair play kavramlarının bir arada kullanıldığı yayınların 10.11.2022 tarihinde taranması ile elde edilmiştir. Arama işlemini gerçekleştirmek için yayınlarla ilgili farklı anahtar kelimeler kullanılmıştır. Anahtar kelimelerin birleşimleri ve yapılan arama sonuçları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Anahtar kelimeler ve arama sonuçları (10 Kasım 2022).

Kelimelerin Kombinasyonu (TITLE-ABS-KEY)	Sonuç
"Beden Eğitimi" veya "Spor" ve "Fair Play" veya "Sportmenlik"	
"Physical Education" or "Sports" and "Fair Play" or "Sportsmanship"	709

Tablo 1 incelendiğinde, çalışmada arama kelimeleri olarak "Beden Eğitimi" veya "Spor" ve "Fair Play" veya "Sportmenlik" terimlerinin seçildiği görülmektedir. Seçilen anahtar kelimelerle Scopus veri tabanında başlık, özet ve anahtar kelimeleri içeren yayınları kapsayan bir arama yapılmıştır. Yapılan sorgu, 1916-2022 dönemine ait yayınlanmış olan tüm çalışmaları içermektedir. Anahtar kelimelerle ilgili yapılan sorgu sonucunda, 2022 yılına kadar yayınlanmış olan 709 çalışma belirlenmiştir. Bu çalışmaların derinlemesine bir görselleştirme

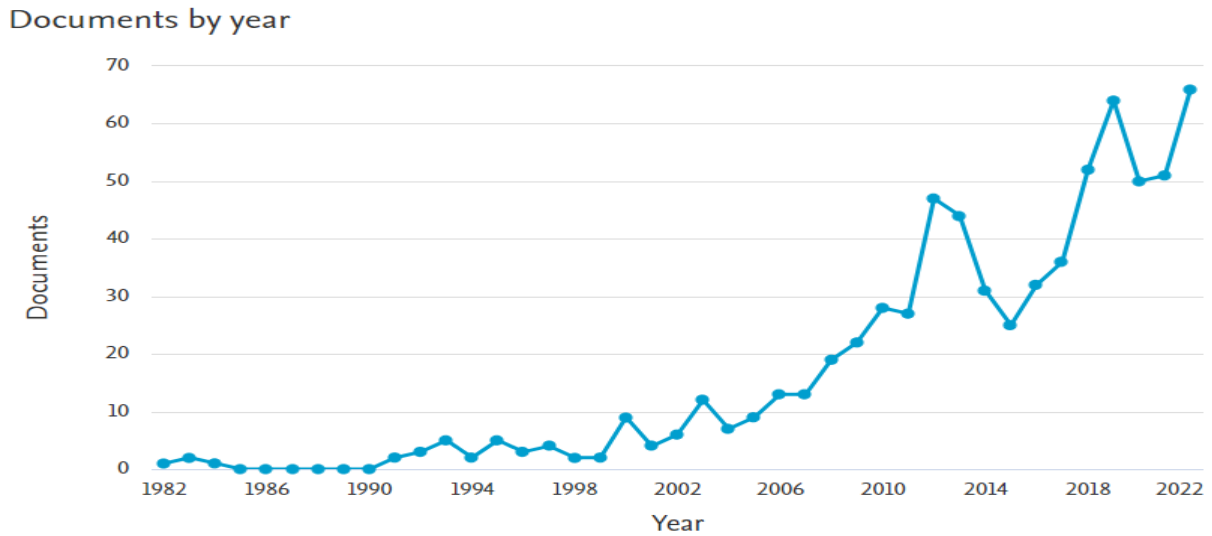
analizi için, alıntılanan referanslar da dahil olmak üzere tüm bibliyometrik veriler, CVS formatında dışa aktarılarak veri toplama süreci tamamlanmıştır

Araştırmada, bibliyometrik analizlere erişim, bibliyometrik ağlar oluşturma ve sonuçları görselleştirmek amacıyla ücretsiz olarak kullanılabilen "VOSviewer" yazılımı tercih edilmiştir (Van Eck-Waltman, 2017). Ayrıca, VOSviewer programı üzerinden gerçekleştirilen bibliyometrik analizlerde anlamlı sonuçlar elde etmek için analize özgü olarak eşik değerleri belirlenmiştir. VOSviewer programının diğer programlardan (SPSS, Pajek vb.) önemli bir avantajı, veri setlerinin büyüklüğünün yorumlama gücünü olumsuz etkilememesidir (Van Eck ve Waltman, 2011).

BULGULAR

Bu çalışma, beden eğitimi ve spor ile fair play kavramlarının bir arada kullanıldığı çalışmaların incelendiği bibliyometrik analizleri içermektedir. Veri seti, Scopus veri tabanından anahtar kelimelerin sorgulanmasıyla elde edilen verilerden oluşmaktadır. Yıllara göre dağılımın grafiksel temsili Şekil 1'de sunulmuştur.

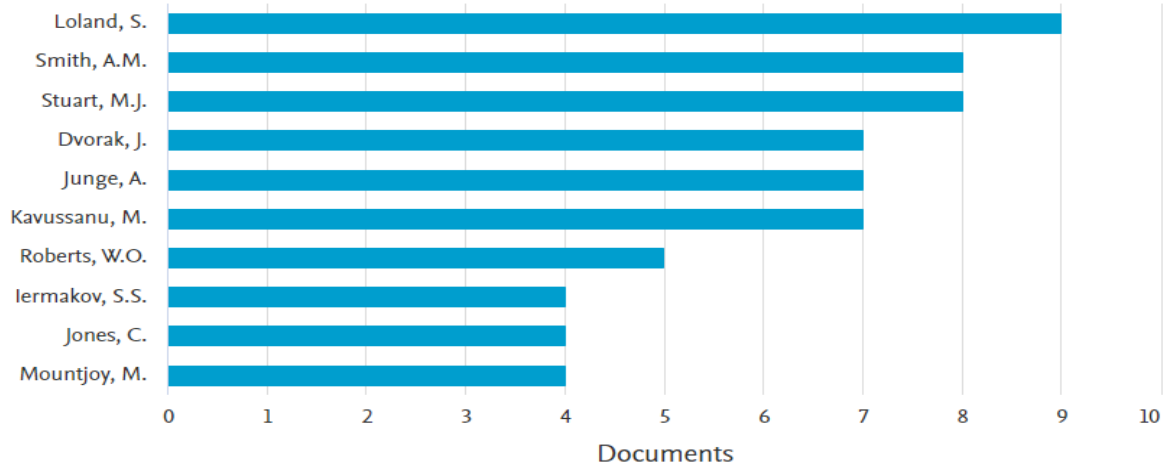
Şekil 1. Çalışmaların Yıllara Göre İncelemesi

Şekil 1'de beden eğitimi ve spor ile fair play kavramlarının bir arada kullanıldığı yayınların yıllara göre dağılımı gösterilmektedir. Çalışmaların yıllar itibariyle dağılımı incelendiğinde en çok çalışmanın 2022 yılında olduğu, bu sonucu 2019 yılının takip ettiği görülmektedir. 2012 yılına kadar çalışmaların artış eğiliminde olduğu 2012-2015 yılları arasında ise düşüş eğiliminde olduğu göze çarpmaktadır.

Yazarlara göre dağılımın grafiksel temsili Şekil 2'de sunulmuştur.

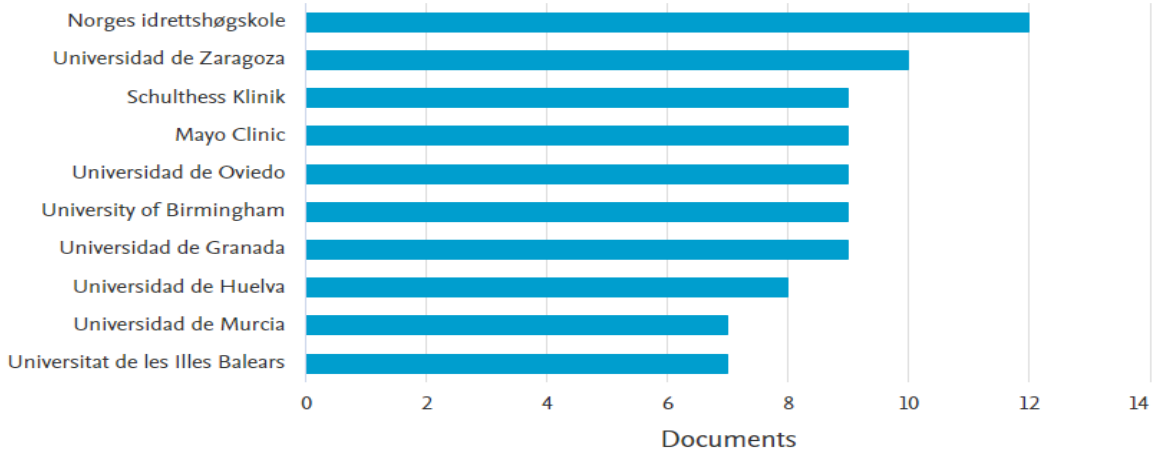
Şekil 2. Çalışmaların Yazarlara Göre İncelemesi

Şekil 2’de, beden eğitimi ve spor ile fair play kavramlarının bir arada kullanıldığı yayınlar yazarlara göre değerlendirilmiştir. Yayınların yazarlar itibariyle dağılımına bakıldığında en üretken yazarın 9 yayın sayısı ile Loland, S. olduğu görülmektedir. Smith, A. M. ve Stuart, M.J. 8 yayın sayısı ile takip eden yazarlar olarak göze çarpmaktadır.

Sonuçların kurumlara göre dağılımı Şekil 3’te gösterilmiştir.

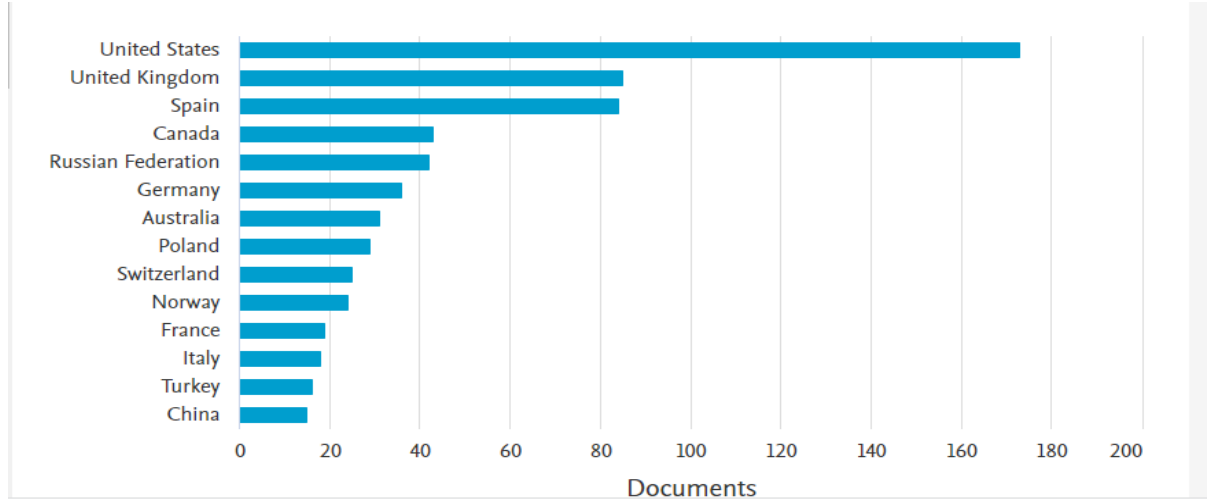
Şekil 3. Çalışmaların Kurumlara Göre İncelemesi

Şekil 3’te, yayın yapan kurumların sıralaması sunulmuştur ve bu sıralamada "Norges Handelshøgskole" 12 yayımla birinci sırada olduğu görülmektedir. Ayrıca "Universidad de Zaragoza" 10 yayımla ikinci sırada bulunan kurumlardan biridir.

Sonuçların ülkelere göre dağılımı Şekil 4’te gösterilmiştir.

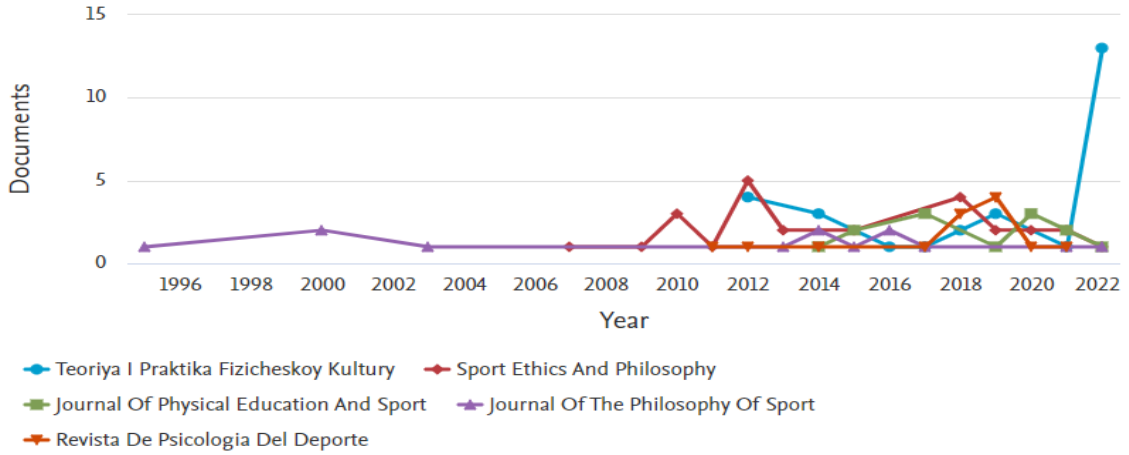
Şekil 4. Çalışmaların Ükelere Göre İncelemesi

Scopus veri tabanında beden eğitimi ve spor ile fair play kavramlarının bir arada kullanıldığı çalışmalar kapsamında verimli ülkeler belirlenmeye çalışılmıştır. Analiz, alana girdi sağlayan coğrafi bölgeler hakkında bir fikir vermektedir. Şekil 4'e bakıldığında en fazla çalışma yapan ülkenin Amerika Birleşik Devletleri olduğu görülmektedir. İkinci sırada Birleşik Krallık ve üçüncü sırada İspanya göze çarpmaktadır. Türkiye 16 çalışmayla 13. Sırada yer almaktadır.

Sonuçların kaynaklara göre dağılımı Şekil 5'te gösterilmiştir.

Şekil 5. Çalışmaların Kaynaklara Göre İncelemesi

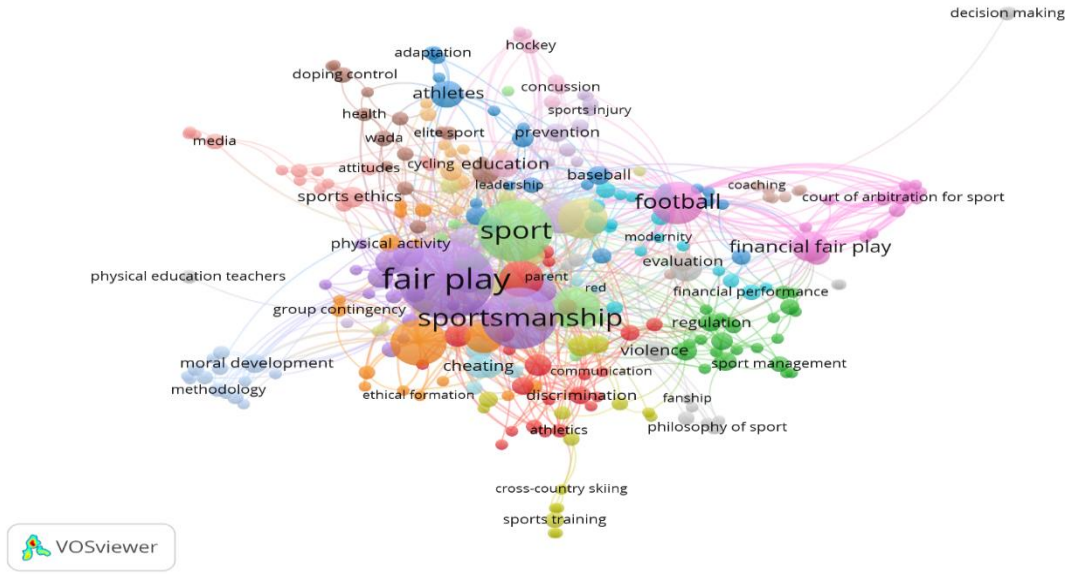

Şekil 5 incelendiğinde, beden eğitimi ve spor ile fair play kavramlarının bir arada kullanıldığı yayınlar kaynaklarına göre belirtilmiştir. Mevcut çalışmada “Teoriya i Pracktika Fizicheskoy Kultury” dergisinin en fazla yayına sahip kaynak olduğu görülmektedir.

Scopus veri tabanında yer alan beden eğitimi ve spor ile fair play kavramlarının bir arada kullanıldığı çalışmalardan oluşan veri setinin bibliyometrik analiz bulguları VOSviewer yazılımı aracılığıyla “ortak yazarlık” (Co-Authorship) ve “birlikte bulunma” (Co-occurrence) analizleri yapılarak elde edilmiştir.

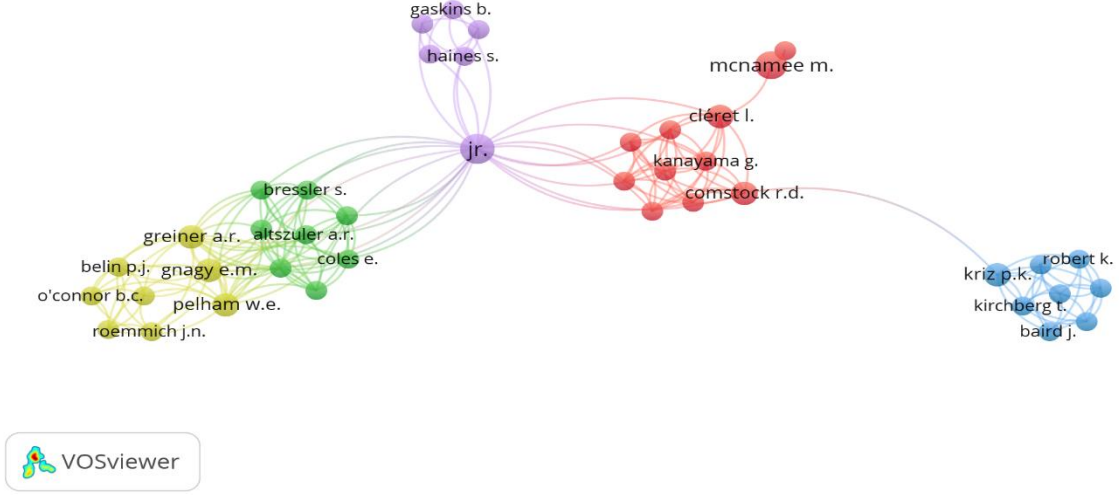
Şekil 6'da anahtar kelimeler arasındaki ortak oluşum ağı VOSviewer yazılımı kullanılarak görselleştirilmiştir.

Şekil 6. Bibliyometrik Ağ Analizi ile Araştırmaların Anahtar Kelimelere Göre Dağılımı

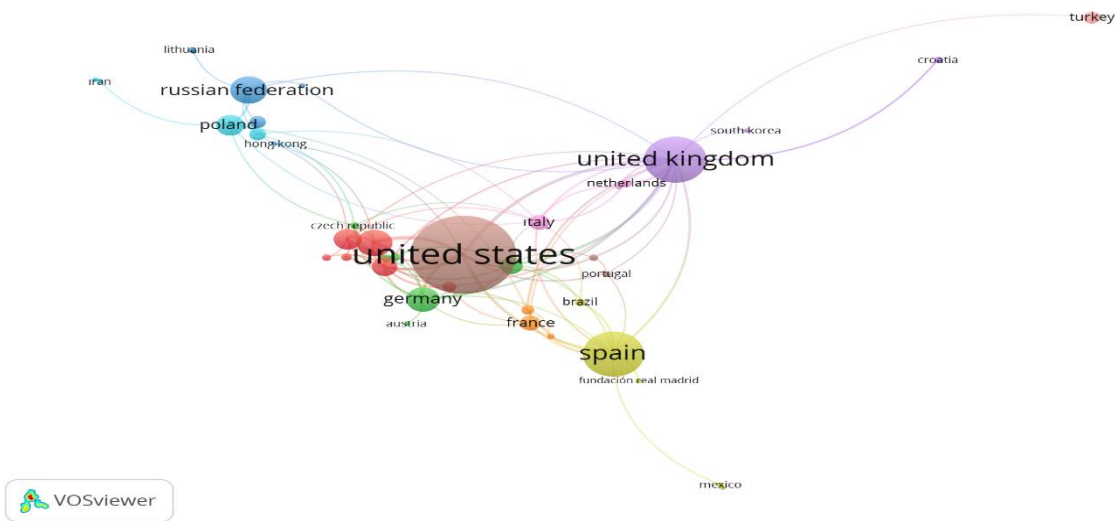
Şekil 6'da beden eğitimi ve spor ile fair play kavramlarının bir arada kullanıldığı çalışmalardaki anahtar kelimelerin bibliyometrik ağ analizi gösterilmektedir. Toplam 1579 anahtar kelime arasından seçilen ve en az 2 kez tekrarlanan 291 anahtar kelimenin, 22 farklı küme altında tanımlandığı ve aralarında 1607 bağlantı olduğu tespit edilmiştir. Dairelerin büyüklükleri, anahtar kelimelerin kullanım sıklığına göre belirlenmiştir. Aynı renkteki daireler aynı küme altındaki anahtar kelimeleri temsil ederken, çizgiler arasındaki bağlantılar ise karşılıklı ilişkisi olan anahtar kelimeleri göstermektedir. Şekil 6 incelendiğinde; Fair play (n=97), Sport (n=60), Sportsmanship (n=61), Football (n=30), Physical education (n=34), Ethics (n=22) en fazla kullanılan anahtar kelimeler olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 7. Bibliyometrik Ağ Analizi ile Araştırmaların Yazarlara Göre Dağılımı

Şekil 7, beden eğitimi ve spor ile fair play kavramlarının bir arada kullanıldığı çalışmalarda yer almış 1606 yazar arasındaki ilişkileri görselleştirmektedir. Harita, bir yazarın en az bir çalışmaya sahip olma ve atıf alabilme koşullarını sağlayan 1190 yazarı içermektedir. Yüksek bağlantıya sahip olan yazarlar VOSviewer programı ile değerlendirilmiş olup, bu yazarlar arasında 5 ayrı kümelenme ve 182 bağlantı belirlenmiştir. Özellikle Stuart M.J. adlı yazar, 25 bağlantı, 7 çalışma ve 66 atıf ile diğer yazarlar arasında merkezi bir konumda yer almakta ve güçlü bir ilişki ağına sahip olduğu görülmektedir.

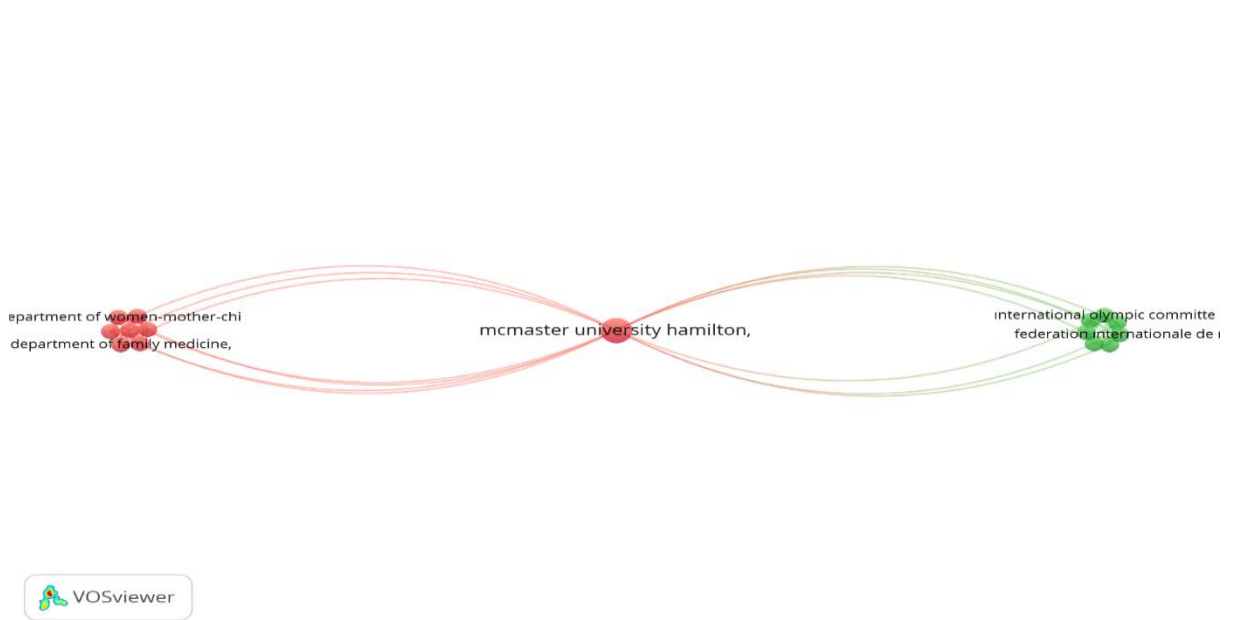
Şekil 8. Bibliyometrik Ağ Analizi ile Araştırmaların Ünelere Göre Dağılımı

Şekil 8, beden eğitimi ve spor ile fair play kavramlarının bir arada kullanıldığı çalışmalara katkı sağlayan ülkelerin ağ haritasını göstermektedir. Şekilde, 10 farklı renk altında toplanmış toplam 75 ülke bulunmaktadır. Bir ülkenin analize dahil edilmesi için en az iki çalışmaya sahip olma kriteri seçilmiştir. Bu eşik değeri karşılayan 45 ülke bulunmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri, 173 çalışma ve 3076 atıf ile en fazla çalışma ve atıf alan ülke olarak öne çıkmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'ni 84 çalışma ile Birleşik Krallık, 25 çalışma ile İsviçre ve 41 çalışma ile Kanada izlemektedir. Bu bağlamda, Amerika Birleşik Devletleri'nin 45 ülke ile iş birliği içinde olduğu ve bağlantı gücü en yüksek ülke konumunda yer aldığı görülmektedir.

Şekil 9. Bibliyometrik Ağ Analizi ile Araştırmaların Kurumlara Göre Dağılımı

Şekil 9, beden eğitimi ve spor ile fair play kavramlarının bir arada kullanıldığı çalışmalara katkıda bulunan toplam 1233 kurumu göstermektedir. Analizde bir kurumun dahil edilmesi için en az bir çalışmaya sahip olması koşulu seçilmiştir. Şekil 9'a bakıldığında, kurumların iki ana kümeye ayrıldığı görülmektedir.

En fazla çalışmaya (n=2) ve alıntı almaya (n=24) sahip olan "McMaster University Hamilton, on Canada" kurumu, toplamda 14 kurumla iş birliği yaparak bağlantı gücü en yüksek olan kurum olarak öne çıkmaktadır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Çalışmanın temel hedefi, beden eğitimi ve spor ile fair play kavramlarının bir arada kullanıldığı yayınları tanımlamak ve sınıflandırmaktır. Bu kapsamda, 1916-2022 yılları arasındaki dönemi

kapsayan Scopus veri tabanı, belirlenen anahtar kelimeler kullanılarak bibliyometrik analiz yöntemi ile taranmıştır. Bu süreç sonucunda toplam 709 çalışma elde edilmiştir. Çalışmanın amaçları doğrultusunda elde edilen bibliyometrik veriler, belgeler, yazarlar, kaynaklar, kurumlar ve ülkeler arasındaki ilişkileri görselleştirmek için VOSviewer görselleştirme yazılımından faydalanılmıştır.

Veri tabanındaki beden eğitimi, spor ve fair play kavramlarını içeren yayınların yıllara göre dağılımı incelendiğinde, 2022 yılında en yüksek sayıda çalışmanın (67 yayın) gerçekleştirildiği gözlemlenmiştir. Bu sonuç, konuya artan bir ilginin ve araştırmacıların bu alanda yoğun bir şekilde çalıştığının bir göstergesi olabilir. Aynı zamanda, 2019 yılı da yayınlanan çalışmaların (65 yayın) oldukça yoğun olduğu bir dönemi işaret etmektedir. Ortaya çıkan sonuçlar, belirli bir zaman diliminde beden eğitimi, spor ve fair play konularına olan ilginin öne çıktığını göstermektedir. Bu yıllar arasındaki artış, çalışma konularının hem akademik hem de pratik açıdan daha fazla önem kazandığına işaret edebilir. Mevcut konu hakkında öne çıkan önemli spor etkinlikleri, kampanyalar veya toplumsal olaylar yayın sayısındaki dönemsel artışın sebeplerinden biri olabilir.

Beden eğitimi ve spor ile fair play kavramlarını içeren yayınların 2012 yılına kadar artış eğiliminde olduğu, 2012-2015 yılları arasında ise düşüş eğilimine girdiği göze çarpmaktadır. Yayınların yıllara göre dağılımındaki değişikliklerin bilimsel sebepleri karmaşık bir dizi faktöre dayanabilir. Belirli bir konunun popülerliği ve araştırmacıların ilgi alanları zaman içinde değişebilir. Bilimsel topluluktaki modalar, yeni teorilerin ve yaklaşımların ortaya çıkmasına ve araştırmacıların odaklanacağı alanlarda değişikliklere yol açabilir. Finansman ve kaynaklar da önemli bir etken olarak değerlendirilebilir. Belirli bir konu üzerine yeterli finansman veya destek sağlanmadığında, araştırmacılar farklı konulara yönelebilir. Ayrıca yeni araştırma yöntemleri veya teknolojik gelişmeler, araştırmacıların farklı alanlara yönelmelerine veya yeni yaklaşımları benimsemelerine yol açabilir.

Çalışmanın sonuçlarına göre, yayınların yazarlar itibarıyla dağılımında en üretken yazarın 9 yayınlı Loland, S. olduğu belirlenmiştir. Yayın yapanların kurumlarına yönelik yapılan analizde, en fazla yayına sahip olan kurumun 12 yayınlı "Norges Handelshøyskole" olduğu ve ülkeler bazında en fazla çalışma yapan ülkenin de Amerika Birleşik Devletleri olduğu görülmüştür. Aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri, toplamda 45 ülke ile iş birliği içinde bulunarak bağlantı gücü en yüksek olan ülke konumuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar, konuya odaklanan araştırmacıların ve kurumların dağılımı konusunda önemli bir perspektif sunmaktadır. Amerika'da belirli eyaletlerdeki yasalar, kapsamlı karakter eğitimi programlarının

zorunlu olmasını gerektirmektedir ve bu programlar arasında sportmenlik de yer almaktadır (Koç, 2017). Ayrıca Amerika Birleşik Devletleri, yükseköğretim ve araştırma alanında geniş kaynaklara ve altyapıya sahip bir ülke olmasıyla bilinmektedir. Bir ülkedeki geniş kaynaklar ve altyapı, o ülkedeki araştırmacıların ve kurumların daha fazla araştırma yapma ve yayın üretme kapasitesine sahip olmalarını sağlayabilir. Ayrıca, Amerika'daki üniversiteler ve araştırma kurumlarının uluslararası iş birliklerine ve araştırma projelerine açık olmaları, uluslararası alanda yapılan çalışmalara katılımı artırabilir. Amerika Birleşik Devletleri'nin spor endüstrisi ve ülkedeki spor kültürünün oldukça gelişmiş olması diğer bir etken olarak gösterilebilir. Ülkedeki spor etkinlikleri, fair play konseptinin önemini vurgulayarak, bu alandaki araştırmalara yönelik bir talep oluşturabilir ve sporun etik yönüne odaklanan araştırmalara duyulan ilgiyi artırabilir.

Türkiye'nin fair play kavramı ile yapılan çalışmalarda 16 yayın ile diğer ülkelerin gerisinde kaldığı (13. sırada) görülmüştür. Türkiye'nin bu önemli konuda uluslararası literatürde daha geniş bir varlık gösterme potansiyeline sahip olduğu düşünüldüğünde sonuç dikkat çekici olarak yorumlanabilir. Tarihsel süreç içerisinde Türk milletleri tarafından çeşitli formlarda düzenlenen geleneksel sporlar veya oyunlar, Türk kültürüne ait birçok değeri (ahlak, saygı vb.) sembolize etmektedir (Gül ve ark., 2018). Yapılan çalışmalar ise Türkiye'de okullararası karşılaşmalarda fair play kavramına aykırı davranışlarda belirgin bir artış olduğunu göstermektedir (Sezen ve Yıldırım, 2007). Türkiye'de fair play kavramı üzerine yapılan araştırmaların sayısının düşük olması, akademik çevrelerin fair play konusuna yeterince odaklanmadığını veya bu konuda sınırlı bir farkındalığın olduğunu düşündürebilir. Spor etiği ve fair play, sporun sadece fiziksel bir etkinlik olmanın ötesinde bir değer taşıdığı, modern spor anlayışının temelini oluşturmaktadır. Türkiye'nin fair play değerlerini benimseme ve yayma konusundaki potansiyelini değerlendirebilmesi için bu alanda daha fazla bilimsel çalışma yapılması ve bu konuda farkındalığın artırılması önemlidir.

Çalışma sonuçlarına göre, beden eğitimi ve spor ile fair play kavramlarının bir arada kullanıldığı çalışmalarda en sık kullanılan anahtar kelimeler belirlenmiştir. En çok kullanılan anahtar kelimeler sırasıyla Fair play (n=97), Sport (Spor n=60), Sportsmanship (Sportmenlik n=61), Football (Futbol n=30), Physical education (Beden eğitimi n=34), Ethics (Etik n=22) olduğu tespit edilmiştir. Fair play terimi, çalışmalarda en çok vurgulanan anahtar kelime olarak öne çıkmaktadır ve bu durum, araştırmacıların çalışmalarında temel kavramı vurgulamaya özel bir önem atfettiklerini göstermektedir. Fair play, spor etiği ve davranış standartlarıyla ilgili kapsamlı bir anlam içerdiği için, bu terimin sıklıkla kullanılması, sporun etik yönlerine

odaklanan araştırmalara olan ilgiyi yansıtabilir. Ayrıca, sportmenlik terimi de geniş bir şekilde kullanılmıştır. Sportmenlik kavramı, çeşitli ifadelerle tanımlansa da en yaygın olarak bilinenleri "fair play" ve "centilmenlik"tir (Pehlivan ve Konukman, 2004). Sportmenlik sporcuların, antrenörlerin ve taraftarların sportif davranış ve etik kurallara uyumuyla ilgilidir. Sportmenlik terimi fair play kavramıyla yakından ilişkilidir ve araştırmacıların sporun sosyal ve etik boyutlarına odaklandıklarını göstermektedir. Futbolun dünya çapında popüler olması, futbol teriminin öne çıkmasına sebep olabilir. Futbol, küresel olarak en popüler ve yaygın olarak oynanan sporlardan biridir. Aynı zamanda, branşa özgü performans sporlarında fair play ve ahlaki kurallara en fazla uyulmayan sporun futbol olduğu bilinmektedir (Balçıkınlı ve Yıldırım, 2011; Bayram ve Tuncel, 2022). Futbolun popülerliği ve yüksek ödülleri kazanma hırsını artırması, futbolcuların kazanmak adına her türlü yolu düşünmelerine neden olabilir. Spor etkinliklerinde, seyircilerin en kalabalık unsuru oluşturduğunu ifade edebiliriz (Koç ve Ekinci, 2023). Budi ve Widyaningsih'in (2021) belirttiğine göre, özellikle seyirciler, gerçekleştirdikleri davranışların olası sonuçlarını dikkate almadan fanatik davranışlar sergileyebilmektedirler. Doğaner ve diğerleri (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, futbol seyircilerinin fanatizm davranışlarının önemli ölçüde yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle, futbol ve fair play kavramlarını inceleyen çalışmaların sayısının artması kaçınılmazdır. Diğer spor branşlarının fair play ilkeleri ve etik değerler açısından benzer önem taşıdığı düşünülüğünde, bu odaklanmanın sınırlayıcı olabileceği ve diğer spor dallarının bu tür değerleri benimsemesini engelleyebileceği söylenebilir. Sporun farklı branşlarında fair playin teşvik edilmesi ve etik değerlerin yaygın olarak benimsenmesi için daha geniş bir perspektife ihtiyaç duyulduğunu ifade edebiliriz.

Sonuç olarak, bu araştırma, beden eğitimi, spor ve fair play alanlarında yapılan yayınları detaylı bir şekilde inceleyerek, bu disiplinin geçmişini ve mevcut durumunu anlamamıza önemli bir katkı sağlamaktadır. Araştırmanın bulgularının, gelecekteki araştırmacılara yol gösterici olacağı ve disiplin içerisindeki boşlukları belirleyerek daha geniş perspektiflere ulaşmalarına yardımcı olacağı düşünölmektedir. Çalışma aynı zamanda, spor alanında fair play ilkelerinin daha etkili bir şekilde yayılmasını sağlamak için önerilerde bulunma konusunda bir temel oluşturabilir. Özellikle, fair play kavramının sadece futbol odaklı olmadığını vurgulamak, diğer spor branşlarına da eşit önem verilmesi gerektiğini belirtmek ve bu ilkelerin genç sporculara daha etkili bir şekilde aktarılması için eğitim programlarının geliştirilmesini önermek, disiplini daha ileri taşıma noktasında atılacak adımlar arasında yer almaktadır. Bu öneriler, sporda etik

değerlerin güçlendirilmesine ve spor camiasının daha adil, saygılı ve örnek bir yapıya kavuşmasına katkıda bulunabilir.

KAYNAKLAR

- Balçıkınlı, G. ve Yıldırım, İ. (2011). Profesyonel futbolcuların spormenlik yönelimleri ve empatik eğilim düzeyleri. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(2), 49-56.
- Budi, D. R., & Widyaningsih, R. (2021). Revealing fanaticism of football supporters: Mass psychology perspective. *Annals of Tropical Medicine and Public Health*, 24(3). <https://doi.org/10.36295/ASRO.2021.24343>
- Culpan, I. (2019). Olympism, physical education and critical pedagogy. *European Physical Education Review*, 25(3), 847-858. <https://doi.org/10.1177/1356336X18782560>
- Doğaner, S., Erdeveciler, Ö., Balcı, V., Uyar, Y., Bağış, T. Ö., & Ercan, M. (2021). Futbol taraftarlarının fanatiklik düzeylerinin belirlenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(4), 257–269. <https://doi.org/10.33689/spormetre.1000343>
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133(20), 285-296. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>
- Elendu, I.C. ve Dennis, M.I. (2017). Over-emphasis on winning, host-to-win and winning-at-allcosts syndrome in modern sports competitions: implications for unsportsmanship behaviours of sportsparticipants. *International Journal of Physical Education-Sports and Health*, 4(5), 104-107.
- Görgüt, İ., & Güzel, C. (2023). Sınıf öğretmenlerinin fair play kavramına ilişkin görüşleri, *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(2), 112-129. <https://doi.org/10.33689/spormetre.1232070>
- Gül, M., Uzun, R.N., & Çebi, M. (2018). Türk kültürlerindeki geleneksel oyunlar ve sporlara yüzeysel bir bakış. *Turkish Studies Social Sciences*, 13(26), 655-671. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.14386>
- Hideg, G. (2021). The added value of sport education is fair play, *Journal of Sports and Games*, 3(1), 2642-8466. <https://doi.org/10.22259/2642-8466.0301002>
- Hideg, G. (2022). Tools supporting the measurement of fair play in sport. *Central European Journal of Educational Research*, 4(1), 75-79. <https://doi.org/10.37441/cejer/2022/4/1/10734>
- Kaya, B. ve Tuncel, S. (2022). Performans sporlarının fair-play ruhu, ahlaksal amacı ve sosyalleşmeye etkisi. *Dünya Multidisipliner Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 51-70.
- Koç, Y. (2017). A practice proposal for promoting sportsmanship behavior in physical education course: Constructing sportsmanship in juniors' games (CSJG). *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 212-227. <https://doi.org/10.17556/erzief.319393>
- Koç, Y., & Ekinci, H. B. (2023). Metaphorical analysis of the perceptions of professional football team fans toward fair play. *Research in Sport Education and Sciences*, 25(4), 82-88. <https://doi.org/10.5152/JPESS.2023.23097>
- Loland, S. (2002). *Fair play in sport: A moral norm system*. London: Routledge
- McNamee, M. ve Jones, C. (1999). Value conflict, fair play, and a sports education worthy of the name. In M. Leicester (Ed.) *Education, Culture and Values*, (s.103–11). London: Cassell.
- Molina, P. (2003). Educació esportiva i esportivitat. *Escola Catalana*, 398, 22–24.

- Özsarı, A., Kara, M., Çetin, M. Ç., & Kara, N. Ş. (2023). The relationship between sportsmanship and happiness: A research on martial arts athletes. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences*, 6(1), 248-258. <https://doi.org/10.53353/atrss.1134462>
- Pehlivan Z. & Konukman, F. (2004). Fair-play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 49-53. https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000028
- Renson, R. (2009). Fair play: Its origins and meanings in sport and society. *Kinesiology: International Journal of Fundamental and Applied Kinesiology*, 41(1), 5-18.
- Sağın, A. E. ve Akbuga, T. (2019). Lisanslı spor yapabilenle spor okuldaki ortaokulların bazı değişkenler sosyal açıdan-duygusal ve yapısal gelişim seviyeleri. *Journal of Global Sport and Education Research*, 2(1), 45-56.
- Serrano-Durá, J., Molina, P., & Martínez-Baena, A. (2021). Systematic review of research on fair play and sporting competition. *Sport, Education and Society*, 26(6), 648-662. <https://doi.org/10.1080/13573322.2020.1786364>
- Sezen, G. ve Yıldırım, İ. (2007). Beden eğitimi öğretmenlerinin futbolda fair play'e ilişkin olumlu ve olumsuz davranışlara yaklaşımlarının incelenmesi. *Spor yönetimi ve bilgi teknolojileri*, 2(1), 14-22.
- Tranfield, D., Denyer, D. ve Smart, P. (2003). Towards a methodology for developing evidence-informed management knowledge by means of systematic review. *British journal of management*, 14(3), 207-222.
- Vallerand, R.J., Briere, N.M., Blanchard, C. ve Provencher, P. (1997). Development and validation of the Multidimensional Sportspersonship Orientation Scale (MSOS). *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 1(2), 197-206.
- Van Eck, N. J. ve Waltman, L. (2011). Text mining and visualization using VOSviewer. *Newslett.* 7(3), 50-54.
- Van Eck, N. J., & Waltman, L. (2017). Citation-based clustering of publications using CitNetExplorer and VOSviewer. *Scientometrics*, 111(2), 1053-1070. <https://doi.org/10.1007/s11192-017-2300-7>
- Vargas-Mendoza, N., Fregoso-Aguilar, T., Madrigal-Santillan, E., Morales-Gonzalez, A., & Morales-Gonzalez, J. (2018). Ethical concerns in sport: When the will to win exceed the spirit of sport. *Behavioral sciences*, 8(9), 78. <https://doi.org/10.3390/bs8090078>
- Zsolt, R. (1983): *Sportológ, sporterkölcsök*. Budapest, Sport.